

Posudek oponenta bakalářské práce

Katedra: Obchodu a cestovního ruchu

Student: Martina Součková

Studijní obor: Obchodní podnikání

Název bakalářské práce: Vliv transformace zemědělských družstev na konkurenceschopnost českého zemědělství

Oponent bakalářské práce JUDr. Jiří Čáp

Povolání oponenta: advokát, místopředseda SMBD ČR

Hodnocení práce:

Volba tématu práce a její význam: (1) vysoce aktuální a významné téma

Komentář: Zvolené téma, zaměřené na transformaci zemědělských družstev (v rámci zákonné úpravy transformace družstev provedené zákonem č.42/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů a dalšími navazujícími právními předpisy) a její vliv na současnou hospodářskou situaci zemědělských družstev či společností (resp. na jejich konkurenceschopnost) je stále aktuální. Především jde o důsledky transformace na hospodářskou situaci současných zemědělských subjektů a přetrvávající povinnosti řady těchto družstev (či jejich právních nástupců – i v podobě obchodních společností) k vypořádání nároků oprávněných osob (resp. dalších osob, na něž oprávněné osoby převedly své nároky z transformace). Tato povinnost má v řadě případů vliv na současnou finanční situaci družstev, jako osob povinných k uspokojení těchto nároků, tedy ve svých důsledcích může mít vliv i na jejich současnou konkurenceschopnost, jak to má na mysli téma práce. K tomu přistupují vlivy spojené se situací zemědělství v ČR v rámci vstupu ČR do Evropské unie.

Formulace cílů práce: (1) cíle byly velmi vhodně formulovány

Komentář: Cíle práce, formulované v kap. 2 (CÍL PRÁCE A METODIKA), velmi dobře odpovídají tématu práce. Jsou zaměřeny k provedení analýzy a zhodnocení průběhu transformace v zemědělství spolu s posouzením vlivu agrární politiky na průběh transformace, na základě průzkumu ve vybraných zemědělských subjektech. Dále jsou zaměřeny k navazujícímu posouzení konkurenceschopnosti českého zemědělství po vstupu ČR do Evropské unie. Lze říci, že druhý z cílů posunuje tematický záběr práce do širších souvislostí s agrární politikou a s vlivem vstupu ČR do EU na české zemědělství, především na příkladu poznatků ze zkoumaných zemědělských subjektů.

Metodika zpracování: (2) vhodně zvolena a formulována

Komentář: Použitá metodika při zpracování práce je zvolena na standardní úrovni v tom smyslu, že v teoretické části je použito jednak metody přehledu stanovisek a názorů na základě vybraných literárních pramenů, jednak stručné charakteristiky některých právních norem a základních pojmů z hlediska tématu práce. V praktické části práce (zejména kap. 4 PRAKTICKÁ ČÁST) je použito jednak metody soustředění praktických poznatků z vybraných subjektů působících v zemědělství, majících zkušenosti s transformací v zemědělství (formou elektronicky zasláného souboru otázek k průběhu a důsledkům transformace v jejich podmínkách), jednak metody strukturovaného rozhovoru s několika představiteli zemědělských družstev a společností o zkušenostech a důsledcích transformace na jejich činnost a hospodaření. Užitečné je, že je použito vzorku zemědělských podnikatelů různých organizačně právních forem (družstvo, akciová společnost, společnost s ručením omezeným, zemědělec-fyzická osoba).

Práce s daty a informacemi: (2) použitá data aktuální, práce s informacemi dostatečná vzhledem k tématu

Komentář: Autorka pracovala v části první (LITERÁRNÍ REŠERŠE) jednak s některou odbornou literaturou z oblasti vývoje zemědělství a jeho transformace v ČR a s některými s tím spojenými právními normami, v části druhé (PRAKTICKÁ ČÁST) pak s dostupnými údaji a praktickými poznatky z vybraných podnikatelských subjektů působících v zemědělství. Autorka tedy pracovala s aktuálními daty (některá odborná literatura, některé právní normy, údaje z vybraných právnických osob působících v zemědělství) a využila těchto dat a údajů ke zpracování analýzy a závěrů. Pro charakteristiku pojetí transformace (v jejích dvou složkách, tj. právní transformace a majetková transformace) však nebylo v nezbytném rozsahu čerpáno z odborné literatury komentující právní úpravu transformace (tj. zákon č.42/1992 Sb.) Na druhé straně jsou však cenné autorkou získané konkrétní údaje o vlivu transformace na hospodaření vybraných subjektů různých organizačně právních forem působících v současném zemědělství.

Celkový postup řešení: (2) postup řešení správný, některé kroky neadekvátní

Komentář: Postup řešení k dosažení cílů v práci vytčených je správný především z toho hlediska, že nejdříve je v práci zachycen na podkladě literárních pramenů (v rámci literární rešerše) rámcový vývoj zemědělských družstev a rámec transformace, dále obecné rysy pozice českého zemědělství z hlediska agrární politiky státu a členství ČR v Evropské unii. Tato část práce (LITERÁRNÍ REŠERŠE) pak slouží ke splnění praktických cílů práce, a to k posouzení vlivu transformace a agrární politiky (v kontextu s členstvím ČR v Evropské unii) na hospodaření a konkurenceschopnost vybraných současných zemědělských družstev a některých obchodních společností působících v zemědělství jako právní nástupci původních zemědělských družstev (akciová společnost, společnost s ručením omezeným), a dále též na hospodaření současného zemědělce-fyzickou osobu ve druhé stěžejní části práce (PRAKTICKÁ ČÁST). Dále navazují stručné hodnotící závěry (v kapitole 5 – ZÁVĚR), vycházející z analýzy vlivu transformace a také vlivu vstupu ČR do EU na činnost a ekonomiku českého zemědělství především na příkladu těchto vybraných zemědělských podnikatelů. Všeobecně jde o správný postup řešení (od obecného ke zvláštnímu a od analýzy ke shrnutí situace a vyjádření vlastních závěrů). V kap. 3 LITERÁRNÍ REŠERŠE však chybí v subkap. 3.1 (Vymezení pojmů) charakteristika pojmu transformace, který je jedním ze základních pojmů z hlediska tématu práce. Dále v kap. 3.2. (Typy JZD) ve skutečnosti chybí charakteristika základních typů JZD podle tehdejších zemědělsko-družstevních předpisů. Uvedení této charakteristiky jistě není nutnou součástí této práce, avšak název kap. 3.2 neodpovídá obsahu, přičemž v bodu 3.1.1 nejde o typy JZD, nýbrž o vymezení pojmu družstvo podle současných právních předpisů (obchodní zákoník). Podobně v subkap.3.3. (Vývoj zemědělských družstev....) je uveden bod 3.3.1 pod názvem „Zemědělské družstevnictví do roku 1948“, avšak obsah se vztahuje výlučně na socializaci vesnice po r.1948. Z dílčího pohledu lze také polemizovat, pokud jde o druhou část práce (PRAKTICKÁ ČÁST), se zařazením úvodní subkapitoly 4.1 („Historie zemědělství“) a 4.2 („Vývoj československého zemědělství v 50.letech 20.století“) do této praktické části práce. Jde totiž v podstatě o další doplnění údajů náležejících spíše do části práce „LITERÁRNÍ REŠERŠE“. (Poznámka: může však jít o věc názoru). Kromě uvedeného je v subkapitole 4.2 pod názvem „Vývoj československého zemědělství v 50.letech 20.století“ nikoliv vhodně zařazen na str.23 (počínaje pátým řádkem) text o transformaci zemědělských družstev, což však probíhalo až po r.1989, tedy v letech devadesátých (a nepatří tedy do charakteristiky 50.let). Tento text mohl být zařazen v subkapitole 4.3. pod názvem „Transformace dle zákona“, jako úvod k vlastní analýze průběhu a výsledků transformace ve vybraných družstvech, provedené v kapitole 4.

Teoretické zázemí autora: (2) autor některé významné autory opomněl a zná teorii dané problematiky

Komentář: Autorka pracovala s odbornou literaturou a s právními normami, která se týkají problematiky uvedené v zadání práce. Pokud jde o transformaci, sledovala práce v podstatě ekonomické dopady na činnost a konkurenceschopnost současných družstev či jiných podnikatelských subjektů v zemědělství, jako právních nástupců transformovaných zemědělských družstev. Nebylo tedy potřebné zabývat se blíže odbornou literaturou, která se týká výkladu či komentáře zákona o transformaci družstev. Bylo však vhodné využít některého z takových literárních pramenů v rámci literární rešerše k výslovné charakteristice pojetí transformace (v jeho právní složce a v jeho majetkové složce). Dále bylo vhodné blíže se zmínit také o souvislostech zákona č.229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, s prováděním transformace zemědělských družstev a s vymezením skupin oprávněných osob při této transformaci (jak autorka některé z těchto souvislostí naznačuje na str. 11, 14 a také u charakteristiky oprávněných osob na str. 24). Dále bylo vhodné v přehledu zákonné úpravy zemědělských družstev (např. na str.8) zmínit se také o posledním zákoně o zemědělských družstvech vydaném v r.1990 (zákon č. 162/1990 Sb., o zemědělském družstevnictví), který byl platný do dne účinnosti obchodního zákoníku. Na druhé straně lze v praktické části práce ocenit použití a zařazení poznatků o současné podpoře zemědělství, dále o stavu zemědělské produkce v ČR, spolu s použitím grafického znázornění struktury produkce zemědělského odvětví ze zdrojů Českého statistického úřadu a ze zdrojů Ministerstva zemědělství ČR (subkap. 4.5 až 4.7).

Práce s odbornou literaturou (citace, norma): (2) autor dodržel citační normu - s výjimkami

Komentář: V textu práce je odkazováno na literaturu, jejíž seznam je uveden v závěru práce, pouze příslušnými čísly (v hranatých závorkách v závěru použití literárního pramene. Jde o čísla, které jsou pořadovými čísly Seznamu literatury, aniž by však čtenář práce byl nejdříve seznámen s tím, že jde o odkazy na pořadová čísla v Seznamu literatury v závěru práce. Kromě toho, v jednom případě (literatura pod poř.č. 6 v Seznamu literatury) je v textu práce odkazováno na tento literární pramen na některých místech slovním označením autora „Němcová, L. 2001“ (pozn: správně by mělo být „Němcová, L. a kol., 2001)-např. str.10, 11, na jiných místech pak číselným odkazem „6“.

Úroveň jazykového zpracování: (2) práce je jazykově zpracována na standardní úrovni

Komentář: Práce je z hlediska jazykového na velmi dobré úrovni. Týká se to jak stylistických schopností autorky, tak gramatiky. V práci však přece jen zůstaly některé drobné gramatické nepřesnosti a chyby, spíše jako výsledek nikoliv zcela důsledné korektury textu před jeho konečným zpracováním (což je patrné zvláště na str.39, kde se vyskytují čtyři gramatické chyby v prvních třech odstavcích). Jde však o drobnosti, které nemají vliv na celkovou jazykovou úroveň práce. Vzhledem k tomu, že jsou zřejmě důsledkem drobné nepozornosti, a nikoliv neznalosti, není potřebné na ně v jednotlivostech poukazovat.

Přesnost formulací a práce s odborným jazykem: (1) autor má široký pojmový aparát a umí ho používat

Komentář: V části práce LITERÁRNÍ REŠERŠE pracuje autorka spíše s jazykem autorů, na které odkazuje. Umí však s tímto jazykem dobře pracovat. Vlastní hodnocení práce s odborným jazykem a přesnosti formulací lze nejlépe provést na druhé stěžejní části práce s názvem PRAKTICKÁ ČÁST. Zde se plně projevuje schopnost autorky pracovat s odborným jazykem a přesně formulovat poznatky z transformace vybraných zemědělských družstev a společností. Ocenit lze také poměrně bohaté stylistické schopnosti autorky.

Formální zpracování - celkový dojem: (1) práce je formálně naprosto v pořádku, celkový dojem je výborný

Komentář: Formální zpracování celé práce i jejích jednotlivých částí a kapitol je odpovídající požadavkům zadání a také cílům práce. Ocenit lze také použitá grafická zobrazení struktury produkce zemědělského odvětví (str. 35 36 a 38).

Splnění cílů práce: (2) cíle práce včetně dílčích byly splněny

Komentář: V souladu se zadáním práce formulovala autorka 2 základní cíle práce. Prvním z cílů bylo analyzovat a zhodnotit průběh transformace zemědělských družstev a jejích důsledků pro současná družstva na základě rozboru průběhu transformace a současného stavu ve vybraných zemědělských družstvech a společnostech. Tohoto úkolu se autorka zhostila dobře a na základě vhodně zvolené metodiky podala v práci rozbor ukazující na podstatu průběhu a výsledků transformačního procesu v těchto subjektech působících v zemědělství a dále na důsledky transformace a vlivu agrární politiky na transformační proces pro jejich současnou ekonomickou situaci. Druhý úkol – vymezení komparativní výhody a posoudit konkurenční schopnost českého zemědělství po vstupu do Evropské unie – byl rovněž splněn posouzením této situace ve vybraných zemědělských družstvech a společnostech, spolu s uvedením stanovisek jejich představitelů.

Formulace závěrů práce: (2) závěry jsou správně formulovány a jsou významné pro další využití

Komentář: Závěry (především v kapitole 5. s názvem ZÁVĚRY), ale také řada formulovaných závěrů v kap. 4. při analýze a hodnocení průběhu a důsledků transformace ve vybraných zemědělských družstvech a společnostech (JZD Dobrá Voda a jeho právní nástupce Zemědělské družstvo Křižanovsko, Zemědělské družstvo Skalka Lipi, dále Luka , akciová společnost –Luka nad Jihlavou a ZEOS Kamenice, s.r.o.) podávají zajímavý a částečně kritický pohled jak na průběh a na důsledky transformace pro činnost a hospodaření zkoumaných zemědělských subjektů, tak na jejich postavení a konkurenceschopnost po vstupu ČR do Evropské unie v kontextu situace českého zemědělství.

Odborný přínos práce a její praktické využití: (2) práce je po odborné a praktické stránce dobře využitelná

Komentář: Odborný přínos a praktické využití práce lze nalézt zvláště v praktické části práce analyzující transformaci ve vybraných zemědělských subjektech a s tím spojených závěrech. Vzorek podnikatelů v zemědělství byl velmi dobře zvolen, když se autorka zabývala zkoumáním subjektů různých organizačně právních forem (družstvo, akciová společnost, společnost s ručením omezeným, zemědělec-fyzická osoba). Pro představitele zemědělského družstevnictví může analýza v praktické části práce přinést zajímavé informace, zapadající do mozaiky stavu českého zemědělství.

Celkové hodnocení práce:

Návrh hodnocení práce známkou: velmi dobře

Doporučuji práci k obhajobě: ANO

Otázky k obhajobě:

Otázka 1: Vysvětlete podstatu transformace zemědělských družstev v jejích dvou základních složkách: právní transformace (jako změna právní formy tehdejších JZD) a majetková transformace (úprava majetkových vztahů a vypořádání ve vztahu k oprávněným osobám, včetně vymezení jednotlivých skupin oprávněných osob). Přitom využijte příkladů z analýzy provedené ve vybraných

zemědělských družstvech a společnostech.

Otázka 2: Charakterizujte souhrn názorů a stanovisek představitelů vybraných zemědělských družstev a společností uvedených v práci, na důsledky transformace, na vliv agrární politiky ČR a dále na vliv vstupu ČR do Evropské unie, z hlediska ekonomických důsledků v podmínkách těchto vybraných družstev a společností.

Další připomínky, vyjádření a náměty k obhajobě práce resp. k jejímu dalšímu využití:

Práce splňuje zadání i vytčené cíle. Platí to jak o celkovém obsahovém pojetí práce, tak o použitých metodách, které lze ocenit především z hlediska přístupu ke zpracování praktické části práce. Drobnější kritické poznámky, uvedené v některých bodech tohoto posudku, nesnižují celkovou úroveň práce. V praktické části práce lze pak zvláště ocenit provedené zkoumání a zpracování poznatků z transformace a současné hospodářské situace ve vybraných zemědělských subjektech, přičemž vzorek subjektů zahrnuje jednotlivé typické organizačně právní formy podnikatelů v současném zemědělství. Přitom autorka oslovila větší množství subjektů (elektronicky) a projevila tak snahu získat ještě širší vzorek zkoumaných zemědělských subjektů (byť bez odezvy u části oslovených subjektů). V praktické části jsou také vhodně zařazeny rámcové poznatky o stavu zemědělské produkce v ČR, spolu s použitím grafického znázornění struktury produkce zemědělského odvětví ze zdrojů Českého statistického úřadu a ze zdrojů Ministerstva zemědělství ČR. Tento přístup ke zpracování praktické části přispívá k celkové velmi dobré úrovni práce jako celku. Další poznámky: 1.V kap. 3.3.4. je použit literární pramen, který nikoliv přesně charakterizuje obecné pojetí transformace družstev, když se zde uvádí, že „Transformace spočívala především ve změně právní formy tehdejších zemědělských družstev...“. Změna právní formy tehdejších JZD na družstva či obchodní společnosti podle zákona o transformaci družstva ve spojení s tehdy nově přijatým obchodním zákoníkem byla pouze jednou ze dvou složek transformace (složka organizačně-právní), zatímco podstatnou složkou byla transformace majetková, jejímž způsobem provedení a důsledky se zabývá převážná část práce. – V rámci obhajoby bude vhodné zavést diskusi na toto téma a zdůraznit smysl každé z těchto dvou složek transformace (též v souvislosti s otázkou č.1 k obhajobě). 2.V první části práce není zmíněn v přehledu zákonné úpravy zemědělských družstev poslední zákon o zemědělských družstvech, vydaný v r.1990 (zákon č. 162/1990 Sb., o zemědělském družstevnictví), který byl platný do dne účinnosti obchodního zákoníku. – Bylo by vhodné charakterizovat jej v rámci obhajoby v komparaci s předchozím zákonem č. 90/1988 Sb., o němž se autorka zmiňuje na str. 8. 3.Na příkladu poznatků ze zkoumaných subjektů různých organizačně právních forem (družstvo, akciová společnost, společnost s ručením omezeným) by mohlo být diskutováno o spektru podnikatelských forem v současném zemědělství a souvislostech vzniku těchto forem s provedenou transformací původních JZD. 4.Z hlediska formálního mohla být práce předložena ve standardní vnější podobě (svázána standardním způsobem odpovídajícím závěrečným - bakalářským či diplomovým – pracím), pokud však v rámci fakulty nejsou určena jiná pravidla.

Datum: 25. 05. 2010

Podpis oponenta bakalářské práce: